

ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΠΡΟΤΑΣΗ

Το πρόβλημα των αστέγων και το περιοδικό δρόμου «Σχεδία»

A. ΚΡΙΤΗΡΙΟ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

Κείμενο 1: Η «Σχεδία» ήταν για εμάς η σανίδα της σωτηρίας, άρθρο

Κείμενο 2. Παγκόσμιο Κύπελλο Αστέγων: Γκολ στη φτώχεια, άρθρο

Κείμενο 3. Ανδρέας Μιχαλόπουλος, Η λύση

Αλέξανδρος και Σπύρος Μητσέλος

Α. ΚΡΙΤΗΡΙΟ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

Κείμενο 1: Η «Σχεδία» ήταν για εμάς η σανίδα της σωτηρίας

Το κείμενο προέρχεται από τη στήλη «Γεύμα με την Κ» της εφημερίδας Καθημερινή (16-11-2020), στο οποίο η αρθρογράφος Ηλιάνα Μάγρα παρουσιάζει τις μαρτυρίες τριών αστέγων-πωλητών του περιοδικού δρόμου «Σχεδία»: <https://www.kathimerini.gr/opinion/geyma-methn-k/561158689/stathis-papanastasioy-dimitra-piagkoy-michalis-samolys-stin-k-i-schedia-itan-gia-emas-i-sanida-tis-sotirias/>

Η Δ. Π. αποφάσισε να δώσει τέλος στη ζωή της την ημέρα κατά την οποία ο δικαστικός κλητήρας πήγε στην επιχείρησή της, αναγγέλλοντάς της πως τόσο η επιχείρηση όσο και το σπίτι της είχαν βγει σε πλειστηριασμό. «Το ίδιο βράδυ ένιωσα πως δεν υπήρχα», λέει η ίδια. Ανέβηκε στην ταράτσα και τη στιγμή, ένα βήμα πριν από το απονενομημένο, πριν από το κενό, ήρθε ένα από τα δύο σκυλιά της, ένα ποιμενικό λυκόσκυλο, και, νομίζοντας πως παίζουν, της δάγκωσε το παντελό-νι, τραβώντας την στη ζωή.

Μέσα σε μία εβδομάδα είχε μείνει άστεγη και για δύο μήνες κοιμόταν σε παγκάκια. Ο κόσμος, στην καλύτερη περίπτωση, περνούσε από μπροστά της αδιάφορα – στη χειρότερη την κοιτούσαν με αποστροφή. «Σε αυτή τη ζωή περίσσευα», εξομολογείται. Μέχρι που βρήκε καταφύγιο τη «Σχεδία», το πρώτο ελληνικό περιοδικό του δρόμου που πωλούν άστεγοι και άνεργοι. «Άκουσα ότι το περιοδικό δεν κλείνει την πόρτα σε κανέναν που θέλει να πάει να ζητήσει δουλειά», κι έτσι το 2013, όταν είχε πρωτοξεκινήσει η «Σχεδία», η κ. Πιάγκου επικοινωνήσε με τον υπεύθυνο πωλητών.

Σύντομα η κ. Δ.Π. έγινε μία από τους πρώτους πωλητές της «Σχεδίας» κι όσο κι αν ήθελε αυτή τη δουλειά, στην αρχή ντρεπόταν. «Φοβόμουν ότι ο κόσμος θα με χλευάζει, θα με βρίζει», αλλά οι περισσότεροι τη ρωτούσαν με ενδιαφέρον και ευγένεια για το περιοδικό. «Αυτό το πράγμα άρχισε να μου δίνει ζεστασιά», σημειώνει.

Η 70χρονη κ. Δ.Π. τώρα μένει σε ένα διαμέρισμα 85 τ.μ. στη Νέα Ιωνία που της παραχώρησε ένα ζευγάρι για 29 ευρώ ενοίκιο τον μήνα – τους γνώρισε ως αναγνώστες του περιοδικού, μετά έγιναν φίλοι, τώρα την έχουν βάλει μέσα στην οικογένειά τους.

Ο 71χρονος Σ.Π. θυμάται ακόμα το πρώτο του πόστο, πριν από 6 χρόνια, στο Πάρκο Ριζάρη. Ο κόσμος του έλεγε «καλημέρα» και «κουράγιο». «Το είδα ως λύτρωση από την κοινωνική απομόνωση», λέει ο ίδιος, «δεν το είχα νιώσει σε όλη μου τη ζωή αυτό».

Από τη στιγμή κατά την οποία έμειναν άστεγοι και μέχρι να φορέσουν το κόκκινο γιλέκο, αυτοί οι άνθρωποι ένιωθαν αόρατοι, υπάρξεις περιθωριακές χωρίς κανένα ρόλο σε μία κοινωνία που τους περιφρονούσε.

«Άρχισα να αισθάνομαι ορατός από τη μέρα που ξεκίνησα να πουλάω το περιοδικό», λέει ο 63χρονος Μ. Σ. Στις 42 ημέρες που έμεινε στον δρόμο, έκανε δύο απόπειρες αυτοκτονίας.

Το πρώτο του πόστο ήταν στην Αθηνάς, στο Μοναστηράκι. Αλλά κι εκείνος στην αρχή ντρεπόταν μην τον δει κάποιος γνωστός, γιατί έκρυβε από συγγενείς και φίλους πως ήταν άστεγος. «Δεν το είχα αποδεχθεί ακόμα», λέει. Πούλησε και τα 10 περιοδικά που δίνει δωρεάν η «Σχεδία» σε κάθε καινούργιο πωλητή της και στο τέλος της ημέρας πετούσε.

Ο κ. Μ.Σ. τονίζει πως όταν μένεις άστεγος, μένεις ταυτόχρονα και μόνος, καθώς φίλοι και οικογένεια τις περισσότερες φορές –στην περίπτωση και των τριών τους– εξαφανίζονται.

«Στη θάλασσα, όπως και στη “Σχεδία”, σημασία έχει η διάσωση», λέει ο ίδιος, ο οποίος τώρα μένει σε ένα διαμέρισμα που βρήκε μέσω της «Σχεδίας». Όπως λέει στην «Κ», μέσω της «Σχεδίας» είδε την ανθρωπιά, ανέκτησε την αξιοπρέπειά του, και απέκτησε κοινωνική μόρφωση. «Ο καλύτερος δάσκαλος είναι ο δρόμος και η “Σχεδία”», σημειώνει.

Βρεθήκαμε στις 11.30 το πρωί στο Σχεδία Home, έναν χώρο που έχει δημιουργήσει η «Σχεδία» από το 2019. Ο κ. Αλεφάντης, ο ιδρυτής της «Σχεδίας», λέει πως από τότε που άνοιξε, το όραμα είναι μία μέρα να κλείσει, επειδή δεν θα χρειάζεται να υπάρχει πια.

– Τελικά, τι σας έχουν διδάξει η εμπειρία σας και η «Σχεδία»;

Δ. Π.: Καταξιώθηκα μέσα από αυτό τον αγώνα. Η «Σχεδία» μου έδωσε αγάπη. Δεν είχα φανταστεί ποτέ πως άνθρωποι που μέχρι χθες δεν ήξερα, θα ήθελαν να αλλάξουν τη ζωή μου. Ευχαριστώ μέσα από την καρδιά μου τους αναγνώστες και τους ιδρυτές του περιοδικού, μας έδωσε τις ζωές μας πίσω.

Σ. Π.: Στη «Σχεδία» έρχεσαι σε επαφή με τις καλύτερες ανθρώπινες αρετές. Στην αρχή, ο Χρήστος Αλεφάντης μας είχε ρωτήσει αν βουρκώνουμε. Εγώ για δύο – τρία χρόνια το πάθαινα πολύ συχνά, μου έκανε εντύπωση η καλοσύνη.

Μ. Σ.: Ήμασταν ναυαγοί σε ένα νησί, δεν ασχολούνταν κανένας με εμάς και η «Σχεδία» μάς οδήγησε σε έναν μαγικό κόσμο. Άλλαξα σαν άνθρωπος, έγινα καλύτερος, άρχισα να σκέφτομαι τον συνάνθρωπο. Αντιλήφθηκα ότι πριν ήμουν πλούσιος και δεν το ήξερα, το κατάλαβα όταν άρχισα να δουλεύω στη «Σχεδία» και μπορούσα να αγοράσω ένα πακέτο τσιγάρα, δύο σουβλάκια και μία μπύρα. Η ευτυχία είναι στα μικρά και η ζωή δεν τελειώνει ποτέ – μόνο όταν κλείσεις τα μάτια σου.

Κείμενο 2. Παγκόσμιο Κύπελλο Αστέγων: Γκολ στη φτώχεια

Το κείμενο προέρχεται από τον διαδικτυακό τόπο του Περιοδικού Δρόμου «Σχεδία»: <https://www.shedia.gr/homelessworldcup/>

Στο πλαίσιο της καμπάνιας «Γκολ στη Φτώχεια» και αξιοποιώντας το ποδόσφαιρο ως εργαλείο για κοινωνική αλλαγή, έχει δημιουργηθεί η Εθνική Ομάδα Αστέγων, η οποία συμμετέχει κάθε χρόνο στο Παγκόσμιο Κύπελλο Αστέγων (Homeless World Cup). Πρόκειται για έναν κορυφαίο ποδοσφαιρικό, μα πρωτίστως κοινωνικό θεσμό, που καθιερώθηκε με πρωτοβουλία του Διεθνούς Δικτύου Εφημερίδων Δρόμου (International Network of Street Papers) και έχει, μεταξύ άλλων, την υποστήριξη της UEFA και του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών (ΟΗΕ). «Γκολ στη Φτώχεια» είναι και το σύνθημα της επίσημης διοργάνωσης («Kick Out Poverty»).

Η συμμετοχή της Εθνικής Αστέγων στο Παγκόσμιο Κύπελλο Αστέγων κάθε χρόνο δεν είναι απλώς ένα ταξίδι για να «παιξουν δέκα άνθρωποι μπάλα». Η συμμετοχή σε αυτή τη σημαντική κοινωνική πρωτίστως διοργάνωση αποσκοπεί στο να προσθέσει ένα ακόμη στέρεο λιθαράκι στο δύσκολο δρόμο προς την κοινωνική ένταξη ή επανένταξη. Είναι μια διαδικασία που κρατάει μήνες, ίσως και χρόνια, και η συμμετοχή σε ένα Παγκόσμιο Κύπελλο Αστέγων είναι κομμάτι αυτής της διαδικασίας και όχι αυτοσκοπός.

Οι έρευνες που συνδέουν άμεσα τον αθλητισμό με μια υγιή κοινωνία είναι άπειρες. Έξι μήνες μετά το 4ο Παγκόσμιο Κύπελλο Αστέγων στο Κέιπ Τάουν της Νοτίου Αφρικής, τα αποτελέσματα της κοινωνικής έρευνας (“Social Impact Report”) για τη μετέπειτα πορεία των συμμετεχόντων ήταν εντυπωσιακά:

- 92% δήλωσε πως η συμμετοχή του αποτέλεσε σοβαρό κίνητρο για ένα νέο ξεκίνημα στη ζωή (368 παίκτες)
- 89% βελτίωσε τις κοινωνικές του σχέσεις (331 παίκτες)
- 73% δήλωσε ότι η ζωή του άλλαξε προς το καλύτερο (272 παίκτες)
- 35% βρήκε μόνιμη θέση εργασίας (130 παίκτες)
- 44% βελτίωσε τις συνθήκες διαβίωσής του (improved housing) (164 παίκτες)
- 39% επέλεξε να (επαν)ενταχθεί στο εκπαιδευτικό σύστημα (145 παίκτες)
- 25% ολοκλήρωσαν προγράμματα απεξάρτησης από ψυχότροπες ουσίες (93 παίκτες)

Ως θεσμός, όμως, το Παγκόσμιο Κύπελλο Αστέγων παρεμβαίνει και στις προκαταλήψεις μας, που πολλές φορές –λόγω άγνοιας κυρίως- αδικούν συνανθρώπους μας, αλλά και –εν τέλει- όλους μας. Κάπου 100.000 θεατές παρακολούθησαν τους αγώνες του 5ου Παγκοσμίου Κυπέλλου Αστέ-

γων, στην πρωτεύουσα της Δανίας, Κοπεγχάγη. Σε έρευνα που ξεκίνησε πριν από το εναρκτήριο λάκτισμα, από ένα δείγμα 160 θεατών, το 20% παραδέχθηκε ότι είχε αρνητική άποψη για τους άστεγους, το 21% δεν είχε καν άποψη και το 58% αντιμετώπιζε τους άστεγους συμπολίτες του θετικά και χωρίς προκαταλήψεις. Μετά την παρακολούθηση ενός και μόνο αγώνα, η διαφορά στις αντιλήψεις και συμπεριφορές ήταν αισθητή. Οι ίδιοι άνθρωποι κατά 85% εξέφρασαν πλέον μια θετική άποψη για τους άστεγους και τον αγώνα που δίνουν για να πάψουν να είναι αόρατοι (12% δεν είχε άποψη και μόνο 1% εξακολουθούσε να στέκεται αρνητικά απέναντί τους).

«Θέλουμε να κάνουμε τους ανθρώπους να νιώσουν ότι δεν είναι μόνοι. Το γηπεδάκι αυτό είναι σαν μια αγκαλιά. Είναι σαν να παίρνουμε αγκαλιά όλους αυτούς τους ανθρώπους, όλα αυτά τα παιδιά, να τους χαϊδέψουμε λίγο το πρόσωπο, την ψυχή. Να τους δώσουμε χαρά. Το ελάχιστο». Αυτά είναι τα λόγια ενός ανθρώπου της Εθνικής Αστέγων. Αυτός όμως είναι και ο στόχος.

Βαθιά μέσα μας πιστεύουμε ότι κάτι καταφέραμε.

Κείμενο 3. Η λύση, Ανδρέας Μιχαλόπουλος

Το κείμενο προέρχεται από την ανθολογία μικροδιηγήματος «Με μια σχεδία - 100 λέξεις σε 100 ώρες για τη Σχεδία», Εκδόσεις Παρατηρητής της Θράκης (2020).

Η σχεδία είναι πάντοτε η λύση. Σαλτάρεις πάνω της, απλώνεις πανιά και ξεμακραίνεις. Αφήνεις τον άνεμο να σου χαλάει τα μαλλιά. Ακούς στην πλήρη σου το κύμα να αφρίζει. Γελάς που βλέπεις τη στεριά να αλαργεύει. Γνέφεις στους γλάρους που ολόγυρα πετούν. Νιώθεις τον ήλιο μακριά να βασιλεύει. Ούτε που ξέρεις το πρωί πού θα ξυπνήσεις κι ούτε σε νοιάζει τελικά πού θα κρυφτείς. Η σχεδία είναι πάντοτε η λύση. Και μια ζωή γι' αυτό πικρά θα μετανιώνω, που όταν μου έδειχνες σχεδία να σκαρώνω, εγώ κορόιδευα και έτρεχα μακριά. Μόνο να σχεδιάζω έμαθα, μ' αυτό πια δε μου φτάνει.

ΘΕΜΑΤΑ

Θέμα Α

A1. Να αποδώσετε συνοπτικά (70-80 λέξεις) το περιεχόμενο του παρακάτω αποσπάσματος (Κείμενο 2): «*Η συμμετοχή της Εθνικής Αστέγων στο Παγκόσμιο Κύπελλο Αστέγων... Να στέκεται αρνητικά απέναντί τους*».

Εναλλακτικά:

A1. Να παρουσιάσετε συνοπτικά (70-80 λέξεις), την ιστορία της Δ.Π. με βάση το περιεχόμενο του αποσπάσματος «*Η Δ. Π. αποφάσισε να δώσει τέλος... την έχουν βάλει μέσα στην οικογένειά τους*».

Μονάδες 15

Θέμα Β

B1. Ποια είναι η αντιμετώπιση των αστέγων από τον κοινωνικό περίγυρο και τα συναισθήματά τους πριν και μετά την ένταξή τους στην ομάδα των πωλητών της «Σχεδίας»; Εννοείται πως δεν ενδιαφέρει η αναφορά στα συγκεκριμένα πρόσωπα. (50-60 λέξεις)

Μονάδες 10

B2. α. Στην παρουσίαση της ιστορίας των τριών αστέγων συνδυάζεται ο αφηγηματικός λόγος της αρθρογράφου με αυτούσια αποσπάσματα από μαρτυρίες του κεντρικού κάθε φορά προσώπου αυτής της αφήγησης. Να καταγράψετε ένα χωρίο που επιβεβαιώνει την παραπάνω διαπίστωση.

ση από την ιστορία της Δ.Π. (μονάδες 4). Τι προσφέρει καθεμία από αυτές τις επιλογές στη συγκεκριμένη ιστορία; (μονάδες 4).

β. Στο Κείμενο 2 παρουσιάζονται τα στοιχεία έρευνας που διενεργήθηκε κατά τη διάρκεια του 5ου Παγκοσμίου Κυπέλλου Αστέγων σε δύο φάσεις με μεταξύ τους χρονική απόσταση την παρακολούθηση ενός και μόνο αγώνα. Ποια βασική διαφορά εντοπίζετε στα στατιστικά στοιχεία των δύο φάσεων; (μονάδες 4). Ποια άποψη του συντάκτη του κειμένου για τον θεσμό του Παγκόσμιου Κυπέλλου Αστέγων επιβεβαιώνει/τεκμηριώνει αυτή η διαφορά; (μονάδες 3).

Μονάδες 15

B3. α. Το όνομα/τίτλος α) του περιοδικού δρόμου «Σχεδία» και β) της καμπάνιας «Γκολ στη φτώχεια» εμπεριέχουν συνυποδήλωση / μεταφορά. Να εξηγήσετε το νόημά τους με βάση το περιεχόμενο των κειμένων αναφοράς. (μονάδες 9).

β. Να εντοπίσετε ένα χωρίο από τις μαρτυρίες των πωλητών της «Σχεδίας» (Κείμενο 1) με το οποίο δηλώνεται:

- α) απελπισία / απώλεια αυτοεκτίμησης (μονάδες 2).
- β) φόβος / ντροπή (μονάδες 2).
- γ) αναγνώριση προσφοράς/ ευγνωμοσύνη (μονάδες 2).

Μονάδες 15

Θέμα Γ

Γ1. Γιατί, σύμφωνα τον ήρωα του αφηγήματος (Κείμενο 3), «Η σχεδία είναι πάντοτε η λύση»; Ποιες σκέψεις σας προκαλεί η εξομολόγηση του ήρωα του μικροδιηγήματος; Να απαντήσετε με αναφορά σε τρεις δείκτες του κειμένου. (150-200 λέξεις).

Μονάδες 15

Θέμα Δ

Δ1. Στο πλαίσιο εκπαιδευτικού προγράμματος του σχολείου σας, πληροφορείστε για τις κοινωνικές πρωτοβουλίες και δραστηριότητες που αναφέρονται στα κείμενα αναφοράς (περιοδικό δρόμου «Σχεδία», καμπάνια «Γκολ στη Φτώχεια»). Με αφορμή αυτό το γεγονός συντάσσετε ένα άρθρο για τη σχολική εφημερίδα στο οποίο:

α. Να δείξετε με επιχειρήματα για ποιους λόγους είναι αναγκαία η έξοδος της κοινωνίας από την απάθεια και η ευαισθητοποίηση και δραστηριοποίηση για την ένταξη ή επανένταξη στο κοινωνικό σύνολο ανθρώπων που για διάφορους λόγους -για τους οποίους συχνά δεν ευθύνονται οι ίδιοι- έχουν καταστεί «αόρατοι, υπάρξεις περιθωριακές χωρίς κανένα ρόλο σε μία κοινωνία που τους περιφρονεί».

β. Να εξηγήσετε ποια κοινωνικά μηνύματα και αξίες καλλιεργούν θεσμοί και πρωτοβουλίες, όπως αυτές που παρουσιάζονται στα Κείμενα 1 και 2, πέρα από την άμεση προσφορά τους στους δοκιμαζόμενους συνανθρώπους μας.

Μονάδες 30